

Användningen av statsbidraget till vissa organisationer inom det sociala området 2014

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2015-10-6
Publicerad www.socialstyrelsen.se, september 2015

Förord

Denna rapport är Socialstyrelsens årliga redovisning till regeringen och ingår i Socialstyrelsens uppdrag att fördela verksamhetsbidrag enligt förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området. Rapporten redogör för den verksamhet som organisationerna som mottog bidraget 2014 genomfört och för Socialstyrelsens bidragsgivning. I arbetet har utredarna Marit Birk, Matilda Ekström Sundberg, Sara Holsbrink, Tiina Högländer, Marlene Karlsson Vargas, Peter Redving och Nils Stenström deltagit. Rapporten har sammanställts av utredare Thomas Malm. Ansvarig enhetschef för uppdraget har varit Stina Törnell Sandberg.

Lars-Erik Holm
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Uppdraget	8
Anslag och förordning.....	9
Organisationer som beviljades statsbidrag för 2014	9
Organisationernas återrapportering.....	12
De flesta organisationerna rapporterade in i tid	12
Mål- och resultatstyrningen är under fortsatt utveckling.....	12
Utveckling per verksamhetsområde.....	15
Alkohol och narkotika.....	15
Utsatta barn och deras familjer.....	17
Motverka våld mot kvinnor	18
Hälsofrämjande verksamhet	20
Stöd till efterlevande.....	21
Genomförd verksamhet 2014	22
Statsbidragets syfte	22
Uppföljning av egen verksamhet	26
Hela Människans uppföljning	26
Avslutande diskussion	29
Referenser	30
Bilaga 1. Fördelning av medel	31
Bilaga 2. Ekonomisk redovisning	33
Bilaga 3. Medlemsutveckling	35

Sammanfattning

Under 2013 fördelade Socialstyrelsen 93 302 000 kronor för år 2014 i verksamhetsbidrag till 66 organisationer inom det sociala området. Organisationerna har fått bidraget för sin sociala verksamhet inom områdena alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer, motverka våld mot kvinnor, stöd till efterlevande och hälsofrämjande arbete i enlighet med förordning (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området. Många av organisationerna som har fått del av bidraget är verksamma inom flera av dessa områden. Dessutom tilldelades en organisation 172 000 kronor för att följa upp sin egen verksamhet.

Samtliga 66 organisationer som Socialstyrelsen beviljade bidrag finns med i bedömningen av 2014 års statsbidrag. Fyra organisationer inkom med sina redovisningar efter rapportdatum men ändå så pass tidigt att de finns med i bedömningen. De 66 organisationerna har genomfört verksamhet enligt följande:

- 31 organisationer har rapporterat verksamhet inom området alkohol och narkotika i hög eller mycket hög utsträckning.
- 40 organisationer har rapporterat verksamhet inom utsatta barn och deras familjer i hög eller mycket hög utsträckning.
- 22 organisationer har rapporterat verksamhet inom området motverka våld mot kvinnor i hög eller mycket hög utsträckning.
- 35 organisationer har rapporterat verksamhet inom området hälsofrämjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning.
- 11 organisationer har rapporterat verksamhet inom området stöd till efterlevande i hög eller mycket hög utsträckning.

Socialstyrelsen bedömer att syftet med verksamhetsbidraget som anges i förordningen har främjats. Socialstyrelsens uppföljning visar att samtliga organisationer har bedrivit förebyggande och socialt stödjande arbete, informationsarbete och opinionsbildande arbete och arbete som har kommit deras lokala eller samordnande arbete till del. Inom området hälsofrämjande verksamhet har 62 av 66 organisationer bedrivit verksamhet. Majoriteten av organisationerna uppger att insatser inom informations- och opinionsbildning har varit de mest effektiva.

Drygt 80 procent av organisationerna uppger att de nått sina delmål i hög utsträckning och 40 procent av organisationerna har sammanhängande mål- och resultatstyrning i hög utsträckning. Det är en kraftig förbättring jämfört med året innan men det finns även fortsättningsvis en betydande utvecklingspotential inom området.

Uppdraget

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att fördela verksamhetsbidrag enligt förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området, härafter kallad förordningen. Varje år ska myndigheten enligt 15 § i förordningen även lämna en samlad redovisning till regeringen om hur statsbidraget använts i förhållande till bidragets syfte och de mål som angetts i myndighetens regleringsbrev. Bidrag får enligt 1 § förordningen lämnas till ideella organisationer som bedriver frivilligt arbete inom något av områdena

- alkohol och narkotika
- utsatta barn och deras familjer
- att motverka våld mot kvinnor
- att ge stöd till efterlevande personer
- att främja en god hälsa i befolkningen.

Det frivilliga arbetet inom det hälsofrämjande området får inte omfatta idrotts- eller fritidsaktiviteter. Enligt 2 § förordningen är syftet med bidraget att stödja utvecklingen av ett civilt samhälle som bidrar till att människor som befinner sig i eller riskerar att befinna sig i en utsatt situation, kan förbättra sina livsvillkor samt påverka och delta i samhällsutvecklingen, eller skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Vidare ska statsbidraget ge stöd till organisationernas informations- och opinionsbildande arbete, deras förebyggande och socialt stödjande arbete för människor som befinner sig i eller riskerar att befinna sig i en utsatt levnads-situation, och deras hälsofrämjande verksamhet.

Slutligen är syftet med statsbidraget att främja nationella insatser för riks-organisationerna eller de organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse genom att statsbidraget kommer organisationernas lokala eller samordnande arbete till del, samt att stödja organisationer som främjar förutsättningar för sådant socialt arbete som avses i 1 §.

Anslag och förordning

Totalt tre anslag avser statsbidraget. Två av anslagen finns på utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Det tredje anslaget finns på utgiftsområde 13, Integration och jämställdhet. Anslagssumman för 2014 var totalt 93 476 000 kronor (tabell 1).

Tabell 1. Anslag till statsbidraget 2014

Utgiftsområde	Belopp SEK
Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg. 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	66 626 000
Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg. 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	3 450 000
Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet 1:3	23 400 000
Summa	93 476 000

Organisationer som beviljades statsbidrag för 2014

Den 30 september 2013 gick ansökningstiden för 2014 års statsbidrag ut och Socialstyrelsen hade då tagit emot 104 ansökningar. Den totala summan som organisationerna ansökte om var 211 003 214 kronor (2012 var den 188 148 437 kronor). Totalt beviljades 93 302 000 kronor till 66 organisationer. Statsbidraget för 2013 uppgick till 80 076 000 kronor och beviljades för 73 organisationer.

Till detta kommer att var tredje år kan organisationerna ansöka om medel från anslaget för att följa upp den egna verksamheten. Totalt fem organisationer ansökte om sammanlagt 392 466 kronor. Socialstyrelsen beviljade 172 000 kronor till en organisation, Hela Människan, som är verksam inom området alkohol och narkotika.

Socialstyrelsen avslog ansökningar från 38 organisationer vilket var en ökning med 10 organisationer jämfört med året innan [1].

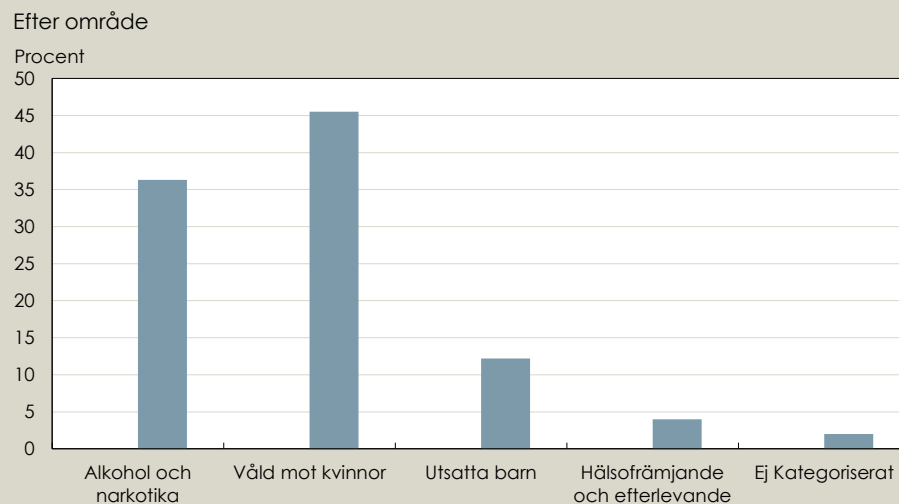
Det var 3 organisationer som var nya för året. Två av dessa hade inte fått del av statsbidraget tidigare. Av de 63 organisationer som fick statsbidrag året innan fick 43 organisationer en höjning och 3 organisationer fick oförändrat bidrag 2014. Sammanlagt 19 organisationer fick mer än 1 000 000 kronor i statsbidrag. Det var endast 1 organisation som fick mindre än 100 000 kronor i statsbidrag.

Fördelning mellan områden

Det område som tilldelades mest bidrag 2014 var motverka våld mot kvinnor. Till detta område gick 42 520 229 kronor eller cirka 45 procent av statsbidraget fördelat på 11 organisationer. Till området alkohol och narkotika gick 33 847 816 kronor eller cirka 36 procent av statsbidraget fördelat på 25 organisationer. Området utsatta barn och deras familjer tilldelades 11 437 055 kronor eller cirka 12 procent av statsbidraget fördelat på 18 organisa-

tioner. Områdena hälsofrämjande verksamhet och stöd till efterlevande tilldelades 3 450 000 kronor motsvarande knappt 4 procent av statsbidraget fördelat på 11 organisationer. Slutligen fördelades 2 046 900 kronor, motsvarande 2 procent av statsbidraget, till en organisation vars verksamhet inte hänförs till något speciellt huvudområde (figur 1).

Figur 1. Fördelning av 2014 års statsbidrag

Fördelningen av bidraget mellan de olika områdena ändrades avsevärt jämfört med året innan. Dessutom ökade statsbidraget med 13 226 000 kronor från 80 076 000 kronor till 93 302 000 kronor. Störst förändring skedde inom området motverka våld mot kvinnor som ökade med 12 320 229 kronor. Det innebär en procentuell ökning med sju procent. Till viss del beror denna ökning på att området tilldelades extra medel. Området utsatta barn och deras familjer ökade med 502 055 kronor och alkohol och narkotika ökade med 356 816 kronor. Anslaget till organisationerna inom hälsofrämjande och stöd till efterlevande var oförändrat. Större delen av ökningen av statsbidraget kom alltså området motverka våld mot kvinnor till del. I bilaga 1 finns en förteckning av hur statsbidraget fördelades per område och organisation.

Medlemsutveckling och arbetet med mål- och resultatstyrning

Organisationer som beviljats statsbidrag ska uppge hur många medlemmar de har, enligt förordningens 14 §. Detta krav grundar sig i regeringens önskan att se hur många individer som är engagerade i de sociala organisationerna och också hur antalet medlemmar förändras över tid. Antalet medlemmar påverkar dock inte bidragets storlek (se bilaga 3 för medlemsantal och medlemsutveckling). Paraplyorganisationer som har andra organisationer som medlemmar behöver dock inte redovisa antal personer som är medlemmar i de olika medlemsorganisationerna utan för deras del är det tillräckligt att ange hur många organisationer de har som medlemmar.

Organisationernas storlek, uppbyggnad och struktur varierar kraftigt. Vissa organisationer har lokalföreningar spridda över landet medan andra finns på någon enstaka ort.

En tredjedel av organisationerna är relativt små med mindre än 500 medlemmar. Tretton av dessa organisationer ökade sitt medlemsantal under året. Av de 22 organisationer som hade mellan 500 och 5 000 medlemmar ökade nio stycken sitt medlemsantal under året. Tio organisationer hade 5 001 – 15 000 medlemmar i december 2013. Två av dessa organisationer ökade i storlek under året. Vidare hade sju organisationer mer än 15 000 medlemmar i slutet av 2014. Tre av dessa organisationer ökade i medlemsantal under året (tabell 2).

Tabell 2. Organisationer efter antal medlemmar

- 500	501 – 5 000	5 001 – 15 000	15 001 -	Totalt
22	22	10	7	61

Precis som tidigare år finns ett tydligt samband mellan andelen organisationer som har god mål- och resultatstyrning och organisationernas storlek. Det är endast i gruppen organisationer som har mer än 15 000 medlemmar som majoriteten av organisationerna har en god mål- och resultatstyrning.

Sammanslutningar av riksorganisationer

Socialstyrelsen väljer att redovisa de organisationer som är sammanslutningar av andra organisationer (paraplyorganisationer) separat eftersom de har en annan uppbyggnad än de andra organisationerna. Flera av dem är mycket stora eftersom de exempelvis har olika trossamfund som medlemmar.

Tabell 3. Antal medlemmar hos organisationer som är sammanslutningar av riksorganisationer eller trossamfund

Organisation	Antal medlemmar
FORUM – Idéburna organisationer	Omfattar 35 organisationer med drygt 6 miljoner medlemmar
Hela Människan	Cirka 6,5 miljoner medlemmar i olika trossamfund
KSAN – Kvinnoorganisationernas samarbetsråd	Omfattar 34 organisationer med cirka 280 000 medlemmar
Rainbow Sweden	1 098 medlemmar i december 2014
SAMS – Samarbete för människor i sorg	6 organisationer med 6 879 medlemmar i december 2014

Organisationernas återrapportering

De flesta organisationerna rapporterade in i tid

Sista dagen för organisationerna att lämna in sina återrapporteringar till Socialstyrelsen var den 30 april 2015. Majoriteten av organisationerna som fått del av 2014 års statsbidrag redovisade i tid. Fyra organisationer inkom med sina redovisningar efter utsatt datum men ändå så pass tidigt att de finns med i Socialstyrelsens redovisning.

Utifrån organisationernas redovisningar bedömer Socialstyrelsen att 61 organisationer har genomfört sin verksamhet enligt plan i hög eller mycket hög utsträckning. Resterande 5 organisationer har genomfört sin verksamhet enligt plan i medelhög utsträckning.

Vidare har 59 organisationer uppnått förväntat resultat i hög eller mycket hög utsträckning och 7 organisationer har uppnått förväntat resultat i medelhög utsträckning.

Mål- och resultatstyrningen är under fortsatt utveckling

Förordningen (2011:1062) innehåller krav på mål- och resultatstyrning hos organisationerna som får del av bidraget. Socialstyrelsen har fortsatt sitt arbete med att anpassa ansökningsblanketten och återrapporteringsblanketten så att de återspeglar detta krav samtidigt som de ska vara ändamålsenliga och lättbegripliga för organisationerna.

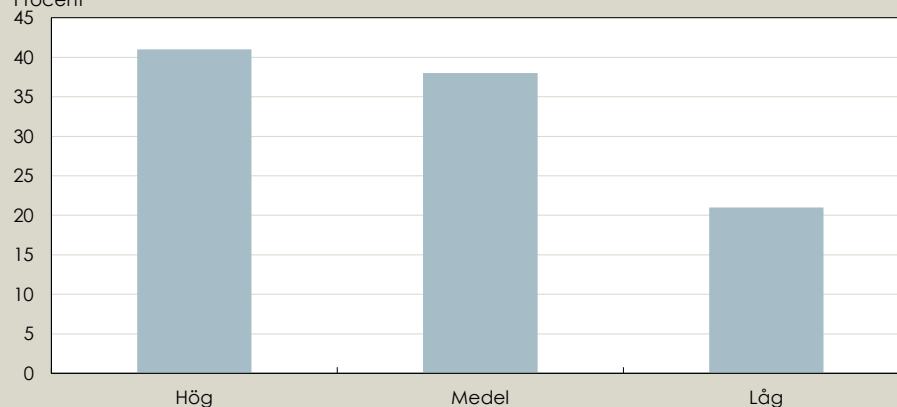
Organisationerna ska ange huvudsaklig målgrupp, huvudmål och delmål för verksamheten samt vilka aktiviteter de genomfört för att uppnå delmålen. Vidare ska organisationerna ange vilka konkreta mätbara resultat som aktiviteterna har lett till samt vilka som har haft störst påverkan på organisationens målgrupp. Organisationerna ska också ange vilka aktiviteter de bedömer har varit mest effektiva för att nå verksamhetens huvudmål.

Socialstyrelsen bedömer att 27 av 66 organisationer (41 procent) har sammanhängande mål- och resultatstyrning i hög utsträckning. Detta kan jämföras med att 20 procent av organisationerna bedömdes ha en sammanhängande mål- och resultatstyrning i hög utsträckning 2013.

Figur 2. Sammanhängande mål och resultat

Bedömning av organisationernas redovisningar

Procent

N = 66

Socialstyrelsen bedömer också att 25 organisationer (38 procent) har sammanhängande mål- och resultatstyrning i medelhög utsträckning (figur 2). Slutligen bedömer Socialstyrelsen att 21 organisationer (14 procent) har sammanhängande mål och resultat i låg utsträckning. Detta innebär att det återigen är en positiv utveckling av mål- och resultatstyrningen. Andelen organisationer som vi bedömer ha en väl utvecklad mål- och resultatstyrning har ökat kraftigt samtidigt som andelen organisationer med lågt utvecklad mål- och resultatstyrning har sjunkit.

Det finns dock fortfarande en utvecklingspotential inom området eftersom drygt hälften av organisationerna saknar en tydlig styrning av mål- och resultat.

Måluppfyllelse hos organisationerna

Sammanlagt 60 av de 66 organisationer som beviljades statsbidrag för 2014 års verksamhet har uppskattat hur väl de har lyckats uppfylla de mål de satt upp för bidraget.

Av dessa uppskattar 51 organisationer att de har lyckats uppfylla de uppsatta delmålen i hög utsträckning (tabell 4). Övriga 10 organisationer uppskattar att de har lyckats uppfylla sina delmål i medelhög utsträckning.

Tabell 4. I vilken utsträckning har organisationerna uppfyllt sina delmål. N = 60

	Alkohol och narkotika	Utsatta barn	Motverka våld mot kvinnor	Hälsofrämjande och efterlevande	Ej kategoriserad
Hög	20	12	7	11	1
Medel	3	3	4	-	-
Låg	-	-	-	-	-

När det gäller i vilken utsträckning organisationerna har haft tillräckliga förutsättningar för sin verksamhet är bilden något mer splittrad. Sammanlagt 32 organisationer anger att de har haft tillräckliga förutsättningar för sin verksamhet i hög utsträckning. Samtidigt uppger 9 organisationer att de har

haft tillräckliga förutsättningar för sin verksamhet i låg utsträckning (tabell 5).

Tabell 5. I vilken utsträckning har organisationerna haft tillräckliga förutsättningar för verksamheten. N = 64

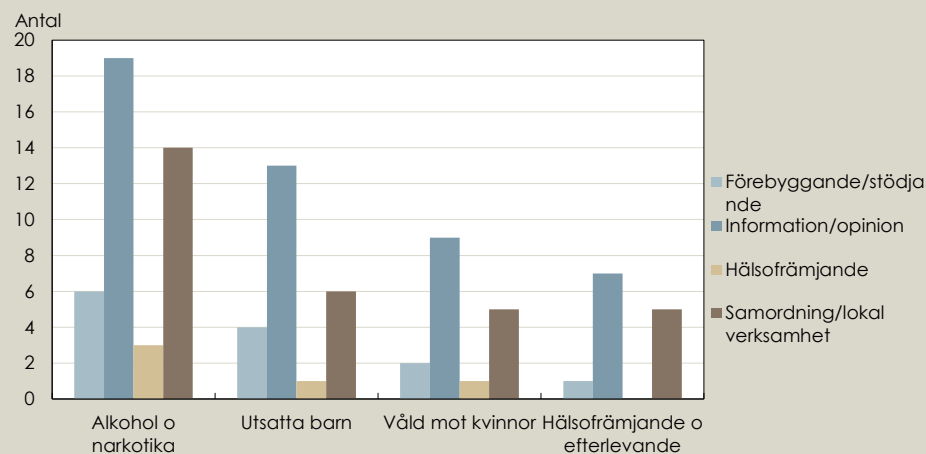
	Alkohol och narkotika	Utsatta barn	Motverka våld mot kvinnor	Hälsofrämjande och efterlevande	Ej kategoriserad
Hög	16	10	-	6	-
Medel	6	5	9	2	1
Låg	2	3	2	2	-

Effektivaste typ av insats

Organisationerna har också bedömt vilken typ av insats som varit effektivast för att nå verksamhetens huvudmål. Majoriteten av organisationerna uppgav någon eller några insatser som enligt Socialstyrelsens bedömning ingår i informations- och opinionsbildande arbete (figur 3). Detta gäller oavsett verksamhetsområde. Totalt är det 48 organisationer som anger insatser inom informations- och opinionsbildning som de mest effektiva för att nå verksamhetens huvudmål. Därefter kommer insatser inriktade mot samordning och stöd till lokal verksamhet som 30 organisationer anser vara de mest effektiva.

Figur 3. Mest effektiva insats för att nå huvudmål

Efter verksamhetsområde och typ

Organisationerna kan ange insatser inom flera områden

Utveckling per verksamhetsområde

Alkohol och narkotika

Av de 66 organisationer som fick statsbidrag 2014 tillhörde 25 stycken området alkohol och narkotika. Till området gick 33 847 816 kronor eller cirka 36 procent av statsbidraget. Alkohol och narkotika är därmed det mest omfattande när det gäller antalet organisationer som beviljats statsbidrag men inte när det gäller andel av statsbidraget. Tidigare år har alkohol och narkotika tilldelats störst andel av statsbidraget men 2014 beviljades området motverka våld mot kvinnor den största andelen av statsbidraget.

Dessutom uppger 6 organisationer inom områdena utsatta barn, motverka våld mot kvinnor, stöd till efterlevande och hälsofrämjande verksamhet att de bedrivit verksamhet inom området alkohol och narkotika i hög utsträckning.

Samtliga organisationer inom alkohol och narkotika uppger att de har bedrivit verksamhet inom något eller några av områdena utsatta barn, motverka våld mot kvinnor, stöd till efterlevande och hälsofrämjande verksamhet (tabell 6).

Samtliga organisationer inom området återrapporterade i tid. Av organisationerna uppger 24 av 25 (96 procent) att de bedrivit verksamhet av förebyggande eller stödjande karaktär i hög eller mycket hög utsträckning. Nästan lika många organisationer, 23 av 25 (92 procent), uppger att de bedrivit informations- och opinionsbildande verksamhet samt verksamhet som kommer organisationens lokala eller samordnande arbete till del i hög eller mycket hög utsträckning. Däremot är arbete som syftar till att främja hälsan i befolkningen inte lika vanligt förekommande. Av organisationernas återrapporteringar framgår att 13 av 25 (56 procent) uppger att de har bedrivit hälsofrämjande verksamhet i hög eller mycket utsträckning.

Majoriteten av organisationerna bedömer själva att de har kunnat bedriva sin verksamhet enligt plan i hög eller mycket hög utsträckning. Endast en organisation bedömer att den har kunnat genomföra den planerade verksamheten i medelhög utsträckning.

Situationen är likartad när det gäller att ha nått förväntat resultat. Majoriteten av organisationerna uppger att de nått förväntat resultat i hög eller mycket hög utsträckning. Totalt tre organisationer uppger att de har nått förväntat resultat i medelhög utsträckning.

Tabell 6. Ansökta och beviljade bidrag inom området alkohol och narkotika (SEK).

Organisation	Ansökt	Beviljats	Har även bedrivit verksamhet inom*
Alna Sverige förening	860 000	266 097	UB, VmK, EL, HF
Convictus	685 000	685 000	HF
De Fria Sällskapen Länkarnas Samorganisation	550 000	332 621	UB, VmK, EL, HF
Dianova	600 000	358 208	VmK
Förbundet Hassela Solidaritet	1 079 000	665 243	UB, VmK, EL, HF
Hela Människan	6 950 000	4 912 560	UB, VmK, EL, HF
IOGT-NTO	4 600 000	3 786 766	UB, VmK, EL, HF
KSAN - Kvinnoorganisationernas samarbetsråd	3 379 000	1 893 383	UB, VmK, EL, HF
LP-verksamheternas riksorganisation	2 930 000	1 791 038	UB, VmK
Länkens kamratförbund	400 000	307 035	UB, HF
MHF-ungdom	596 700	102 345	UB, VmK, EL, HF
Motorförarnas Helnykterhetsförbund, MHF	4 800 000	3 588 217	UB, VmK, EL, HF
Rainbow Sweden	700 000	562 898	UB, VmK, EL, HF
RFHL, Riksförbundet för Rättigheter, Frigörelse, Hälsa och Likabehandling	3 150 000	2 504 383	UB, VmK, EL, HF
Riksförbundet Föräldraföreningen mot Narkotika	1 463 090	1 228 140	UB, VmK, EL, HF
Riksförbundet SMART	2 134 500	716 415	UB, VmK, EL, HF
Riksförbundet ROMA Institutet	220 000	220 000	UB, VmK, HF
Riksförbundet Simon	1 800 000	1 535 175	UB, VmK, EL, HF
RIKSKRIS, KRIS Riksförbund	1 900 000	1 688 693	UB, VmK, EL, HF
Svenska Brukarföreningen	2 085 550	767 588	UB, VmK, EL, HF
Sveriges Blåbandsförbund	1 800 000	818 760	UB, VmK, EL, HF
Sällskapen Länkarnas Riksförbund	2 000 000	921 105	UB, VmK, EL, HF
Unga KRIS-förbundet	916 000	307 035	UB, VmK, EL, HF
Ungdomens nykterhetsförbund, UNF	6 350 000	818 760	UB, VmK, EL, HF
Verdandi	3 600 000	3 070 351	UB, VmK, EL, HF
Totalt	55 548 840	33 847 816	

*UB = utsatta barn, VmK = våld mot kvinnor, EL = stöd åt efterlevande, HF = Hälsofrämjande

Socialstyrelsen bad även organisationerna att uppskatta hur utvecklingen ser ut inom området alkohol och narkotika. Majoriteten av organisationerna ansåg att utvecklingen varit positiv. Totalt 18 av de 24 organisationer som besvarade frågan ansåg att utvecklingen inom området varit positiv under 2014. Som exempel på positiv utveckling kan nämnas

- att fler får upp ögonen för hälsoarbetet bland hemlösa och missbrukare
- att konsumtionen av alkohol bland unga fortsätter att minska
- att antalet personer som dödas på grund av rattfylleri minskar.

Två organisationer har en mer blandad bild av utvecklingen inom området. Exempel på att utvecklingen inte är odelat positiv är att samtidigt som stödboenden växer fram på fler orter i landet får de mest utsatta missbrukarna det svårare. Man upplever att denna grupp mer och mer hamnar mellan stolarna.

Slutligen uppfattar fyra organisationer att utvecklingen inom området varit negativ. Exempel på negativ utveckling är bland annat att behovet av stöd och hjälp hela tiden ökar vilket ses som en negativ utveckling.

Utsatta barn och deras familjer

Området utsatta barn och deras familjer tilldelades 11 437 055 kronor eller cirka 12 procent av statsbidraget fördelat på 18 organisationer. Området är därmed det näst största räknat i antalet organisationer samtidigt som det får en relativt liten del av statsbidraget.

Dessutom uppger 22 organisationer inom områdena alkohol och narkotika, motverka våld mot kvinnor, stöd till efterlevande och hälsofrämjande verksamhet att de har bedrivit verksamhet inom området utsatta barn och deras familjer i hög utsträckning.

Alla organisationer utom en inom området utsatta barn och deras familjer uppger att de även bedrivit verksamhet inom något eller några av områdena alkohol och narkotika, motverka våld mot kvinnor, stöd till efterlevande och hälsofrämjande verksamhet (tabell 7).

Tabell 7. Ansökta och beviljade bidrag inom området utsatta barn och deras familjer (SEK).

Organisation	Ansökt	Beviljats	Har även bedrivit verksamhet inom*
Anhöriga till Sexuellt Utnyttjade barn, ATSUB	900 000	486 139	AN, VmK, HF
BRIS, Barnens Rätt i Samhället	11 500 000	2 251 591	AN, VmK, EL, HF
Bryggan	1 469 000	716 415	HF
ECPAT Sverige	1 500 000	1 407 244	AN, VmK, EL, HF
Familjevårdens Centralorganisation, FACO	858 666	127 931	AN, VmK, EL, HF
FAS-föreningen	518 000	307 035	AN, HF
Hjälpkällan	731 000	102 345	-
IOGT-NTO:s Juniorförbund, Junis	919 000	511 725	AN, VmK, EL, HF
Maskrosbarn	1 339 000	614 070	AN, HF
Riksförbundet Frivilliga samhällsarbetare, RFS	948 000	332 621	AN, VmK, EL, HF
Riksförbundet för samhällets styvbarn	925 000	307 035	AN, VmK, EL, HF
Riksförbundet Insolvens	1 435 500	307 035	AN, VmK, EL, HF
Riksföreningen Stoppa Kvinnlig Könsstympning, RISK	421 000	409 380	VmK, HF
Rädda Barnens Riksförbund	721 000	562 898	AN, VmK, EL, HF
Sveriges Makalösa Föräldrar	5 761 000	1 842 210	AN, VmK, EL, HF
Sveriges Romska Ungdomsdelegation, SRUD	549 940	102 345	AN, VmK, EL, HF
Tjejzonen	4 264 000	818 760	AN, VmK, HF
TRIS – tjejers rätt i samhället	606 112	230 276	AN, VmK, EL, HF
Totalt	34 760 106	11 437 055	

*AN = alkohol och narkotika, VmK = våld mot kvinnor, EL = stöd åt efterlevande, HF = Hälsofrämjande

Inom detta område inkom tre organisationer med sina återrapporteringar efter utsatt datum, men ändå så pass tidigt att Socialstyrelsen hann inkludera dem i rapporten.

Samtliga 18 organisationer uppger att de har bedrivit förebyggande och stödjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning. Informations- och opinionsbildande arbete har bedrivits i hög eller mycket hög utsträckning av 15 av 18 organisationer (83 procent). Lika många organisationer har bedrivit verksamhet som kommit den samordnande och den lokala verksamheten till del i hög eller mycket hög utsträckning. Däremot är det inte lika vanligt förekommande med hälsofrämjande verksamhet i hög utsträckning. Totalt 11 av 18 organisationer (61 procent) uppger att de har bedrivit hälsofrämjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning.

Socialstyrelsens sammanställning visar att 16 av 18 organisationer uppskattar att de har kunnat bedriva sin verksamhet enligt plan i hög eller mycket hög utsträckning. Resterande två organisationer bedömer att de har kunnat genomföra sin verksamhet enligt plan i medelhög utsträckning.

Vidare visar organisationernas återrapportering att 16 av 18 organisationer inom området utsatta barn har nått förväntat resultat i hög eller mycket hög utsträckning.

Majoriteten av organisationerna uppskattar att utvecklingen inom området utsatta barn och deras familjer har varit positiv. Flera organisationer tar upp hur deras informations- och opinionsbildande arbete har fått ett genomslag på ett sätt som gynnar målgruppen. Ett exempel på det är ECPAT:s kampanjer som har lett till att medvetenheten hos allmänheten om barnsexhandeln fortsätter att öka, liksom viljan att agera mot barnsexhandeln.

Fyra organisationer ser ingen förändring när det gäller de problem eller behov som de arbetar med. Det kan till exempel vara att det finns ett fortsatt högt tryck från hjälpsökande och att man ser att den psykiska ohälsan hos tjejer är fortsatt hög. En organisation har en blandad bild av hur utvecklingen ser ut inom kunskapsområdet. Organisationen i fråga, Samhällets styvbarn, ser att målgruppen tidigare samhällsplacerade får stöd och gemenskap genom organisationens lokala verksamhet. Samtidigt kvarstår mycket arbete när det gäller att ge målgruppen samma chanser som andra grupper i samhället.

Motverka våld mot kvinnor

Av de 66 organisationer som tilldelades statsbidrag för 2014 tillhörde 11 stycken området motverka våld mot kvinnor. Området tilldelades 42 520 229 kronor eller 45 procent av statsbidraget vilket innebär att motverka våld mot kvinnor är det område som fick störst andel av statsbidraget samtidigt som det är relativt litet räknat i antalet organisationer. Detta förklaras av att ROKS och Unizon (tidigare SKR) beviljades drygt 18 miljoner kronor vardera. Dessa båda organisationer fick alltså nära 40 procent av det totala statsbidraget.

Förutom de 11 organisationer som ingår i området motverka våld mot kvinnor uppger 11 organisationer från de övriga fyra områdena att de har bedrivit verksamhet inom området motverka våld mot kvinnor i hög eller mycket hög utsträckning.

De flesta organisationerna inom området motverka våld mot kvinnor har även bedrivit verksamhet inom något eller några av områdena alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer, stöd till efterlevande och hälso-

främjande verksamhet. Det är en organisation som uppger att de endast har bedrivit verksamhet inom området motverka våld mot kvinnor (tabell 8).

Tabell 8. Ansökta och beviljade bidrag inom området motverka våld mot kvinnor (SEK).

Organisation	Ansökt	Beviljats	Har även bedrivit verksamhet inom
Brottsofferjourernas Riksförbund, BOJ	3 163 375	1 007 035	AN, UB, EL, HF
Kvinnors Nätverk	2 160 000	184 221	AN, UB, EL, HF
Mottagningen mot våld i nära relationer, MVU	1 152 620	562 898	AN, UB, EL, HF
Män för Jämställdhet	2 200 000	1 001 491	AN, UB, EL, HF
Riksföreningen Stödcentrum mot incest och andra sexuella övergrepp, RSCI	300 000	300 000	AN, UB, EL, HF
Rikskriscentrum	1 625 000	235 394	AN, UB, EL, HF
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS	22 900 000	18 665 110	UB
Slagfärdiga	1 167 500	179 104	AN, UB, EL, HF
Somali Women in Sweden, SWIS	546 000	255 863	AN, UB
Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund, SKR**	24 667 000	18 665 110	AN, UB, EL, HF
Terraferm	5 000 000	1 484 003	-
Totalt	64 881 855	42 520 229	

*AN = alkohol och narkotika, UB= utsatta barn, EL = stöd åt efterlevande, HF = Hälsofrämjande

**Numera Unizon

Av organisationernas återrapportering framgår att 9 av 11 organisationer (82 procent) har bedrivit förebyggande och stödjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning. Informations- och opinionsbildande arbete har bedrivits av 8 organisationer (72 procent) i hög eller mycket hög utsträckning, medan hälsofrämjande verksamhet inte är fullt lika vanligt. Hälften av organisationerna har bedrivit denna typ av verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning. Samtliga 11 organisationer uppger däremot att de har bedrivit verksamhet som kommit den lokala eller samordnande delen av organisationen till godo i hög eller mycket hög utsträckning.

Alla organisationer utom en uppskattar att de har genomfört sin verksamhet enligt plan och att de uppnått förväntat resultat i hög eller mycket hög utsträckning.

Inom detta område bedömer 6 av 11 organisationer eller cirka 55 procent att utvecklingen varit positiv. Exempel på positiv utveckling är att organisationernas kunskap och erfarenhet från området har tagits tillvara ute i samhället, t.ex. genom att kunskaperna har tagits i beaktande i utredningar och rapporter i högre utsträckning.

Tre organisationer anser inte att det har skett någon förändring inom området, vilket till exempel innebär att det är ett fortsatt ansträngt läge med platsbrist på skyddade boenden. Ett annat exempel på att situationen är oförändrad är att sexuella övergrepp fortgår och att utsatta berättar om svårigheter med att få hjälp i vården.

Två organisationer ser en negativ utveckling inom området motverka våld mot kvinnor. Exempel på sådan utveckling är de krav på dokumentation och

särskild kompetens som nu finns på kvinnojourernas verksamhet. Man ser detta som en negativ förändring och en inskränkning i kvinnojourernas verksamhet.

Hälsofrämjande verksamhet

Hälsofrämjande verksamhet är ett relativt nytt område i förordningen och 2014 var det endast fem organisationer som beviljades sammanlagt 1 530 000 kronor i statsbidrag. Det är därmed det minsta området både räknat i antal organisationer och i andel av statsbidraget.

Dessutom uppger 30 organisationer från områdena alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer, motverka våld mot kvinnor och stöd till efterlevande att de bedrivit hälsofrämjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning.

Samtliga organisationer uppger dessutom att de har bedrivit verksamhet inom något eller några av områdena alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer, motverka våld mot kvinnor och stöd till efterlevande (tabell 9).

Tabell 9. Ansökta och beviljade bidrag inom området hälsofrämjande verksamhet (SEK).

Organisation	Ansökt	Beviljats	Har även bedrivit verksamhet inom*
Mind	500 000	350 000	UB, EL
Riksförbundet Hälsofrämjandet	1 468 200	300 000	AN, VmK, UB, EL
Roma International	230 000	230 000	AN, VmK, UB
Svenska Röda Korset	6 972 500	450 000	AN, VmK, UB, EL
Äldrekontakt	400 000	200 000	AN, VmK, UB, EL
Totalt	9 570 700	1 530 000	

*AN = alkohol och narkotika, VmK = Våld mot kvinnor, UB= utsatta barn, EL = stöd åt efterlevande

Förebyggande och socialt stödjande arbete samt hälsofrämjande verksamhet har bedrivits av 4 av 5 organisationer i hög eller mycket hög utsträckning. Verksamhet som kommer organisationens lokala eller samordnande arbete till del har bedrivits i hög eller mycket hög utsträckning av 3 av 5 organisationer. Informations- och opinionsbildande arbete är den typ av verksamhet som varit minst förekommande bland organisationerna som bedriver verksamhet inom det hälsofrämjande området. Endast 2 av 5 organisationer uppger att de har bedrivit denna typ av verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning.

Samtliga 5 organisationer uppger att de har bedrivit sin verksamhet enligt plan och att de har uppnått förväntade resultat i hög eller mycket hög utsträckning. Majoriteten av organisationerna har sett en positiv förändring inom verksamhetsområdet. Exempel på sådan positiv utveckling är att sockerkonsumtionen hos barn har minskat och att skolbarn i högre utsträckning äter skollunch istället för kakor och godis. En organisation upplever dock att utvecklingen varit negativ i och med att antalet självmord och antal sjukskrivna för psykisk ohälsa har fortsatt att öka.

Stöd till efterlevande

Även stöd till efterlevande är ett relativt nytt område i förordningen och 2014 var det sex organisationer inom detta område som beviljades sammanlagt 1 920 000 kronor i statsbidrag. Stöd till efterlevande är därmed ett av de minsta verksamhetsområdena både räknat i antal organisationer och i andel av statsbidraget.

Stöd till efterlevande är också ett område som organisationerna inom de övriga verksamhetsområdena inte är engagerade inom i särskilt hög utsträckning. Endast fem organisationer inom alkohol och narkotika, utsatta barn och hälsofrämjande verksamhet uppger att de har bedrivit verksamhet inom stöd till efterlevande i hög eller mycket hög utsträckning.

Tre av organisationerna inom stöd till efterlevande har bedrivit verksamhet inom alkohol och narkotika, utsatta barn, motverka våld mot kvinnor och hälsofrämjande verksamhet. Två organisationer har enbart bedrivit verksamhet inom hälsofrämjande verksamhet förutom kärnverksamheten stöd till efterlevande (tabell 10).

Tabell 10. Ansökta och beviljade bidrag inom området stöd till efterlevande (SEK).

Organisation	Ansökt	Beviljats	Har även bedrivit verksamhet inom*
Riksförbundet för Suicidprevention och efterlevandestöd, SPES	2 461 000	550 000	AN, VmK, UB, HF
Riksförbundet för Änkor och Änkemän	971 000	110 000	HF
SAMS – Samarbete för Människor i Sorg	1 100 000	1 000 000	AN, VmK, UB, HF
Spädbarnsfonden	637 000	50 000	HF
Vi som förlorat barn	350 000	110 000	AN, VmK, UB, HF
VIMIL – Vi som mist någon mitt i livet	325 000	100 000	UB, HF
Totalt	5 844 000	1 920 000	

*AN = alkohol och narkotika, VmK = Våld mot kvinnor, UB= utsatta barn, HF = Hälsofrämjande

Samtliga 6 organisationer uppger att de har bedrivit förebyggande och socialt stödjande verksamhet, informations- och opinionsbildning samt hälsofrämjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning. Vidare uppger alla organisationer utom en att de har bedrivit verksamhet som kommer organisationens lokala eller samordnande arbete till del.

Samtliga organisationer uppger att de har bedrivit sin verksamhet enligt plan i hög eller mycket hög utsträckning. När det gäller att ha uppnått förväntade resultat uppger 5 av 6 organisationer att de har uppnått förväntade resultat. Samtliga organisationer uppger att det har varit en positiv utveckling inom området. Exempel på positiv utveckling är att organisationerna utvecklats och fått fler medlemmar, och att de har blivit mer kända och efterfrågade för sin kompetens.

Genomförd verksamhet 2014

I redovisningen av 2014 års statsbidrag redogjorde organisationerna för i hur stor utsträckning deras verksamhet har varit inriktad mot informations- och opinionsbildande arbete, mot förebyggande och socialt stödjande arbete samt mot hälsofrämjande verksamhet. Hälsofrämjande verksamhet får inte omfatta idrotts- och friluftsverksamheter utan endast andra typer av hälsofrämjande insatser. Organisationerna redogjorde också för i hur stor utsträckning de har arbetat med insatser som kommit deras lokala eller samordnande arbete till del.

Det vanligaste är att organisationerna har varit aktiva inom flera olika områden. Samtidigt varierar det kraftigt hur stor del av deras verksamhet som har bedrivits inom respektive område.

Organisationerna är mycket olika när det gäller storlek, uppbyggnad, spridning, antal medlemmar, inriktning och hur de bedriver sitt arbete. Detta innebär att omfattning och typ av verksamhet skiljer sig åt mellan de olika organisationerna.

Statsbidragets syfte

Ett av syftena med statsbidraget till vissa organisationer inom det sociala området är att stödja utvecklingen av ett civilt samhälle som bidrar till

- att människor som befinner sig i, eller riskerar att hamna i en utsatt situation kan påverka och förbättra sina levnadsvillkor samt delta i och påverka samhällsutvecklingen
- att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Organisationernas redovisningar visar att de använder statsbidraget till insatser och aktiviteter inom informations- och opinionsbildning, förebyggande och socialt stödjande arbete samt inom hälsofrämjande verksamhet på ett sätt som ligger i linje med syftet i förordningen.

Informations- och opinionsbildande arbete

Av organisationernas redovisningar framgår att samtliga 66 organisationer som fick del av 2014 års statsbidrag har bedrivit informations- och opinionsbildande arbete. Av organisationerna har 55 stycken bedrivit informations- och opinionsbildande arbete i hög eller mycket hög utsträckning. Samtliga organisationer inom stöd till efterlevande uppger att de bedrivit informations- och opinionsbildande arbete i hög eller mycket hög utsträckning.

Denna typ av arbete kan handla om att göra organisationen och dess frågor mer kända för allmänhet och beslutsfattare, att öka kunskap om den aktuella frågan och föra upp den på den politiska dagordningen.

Information och opinionsbildning kan handla om kampanjer av olika slag via annonser, hemsidor och trycksaker, deltagande i seminarier och kon-

ferenser, att delta som expert eller remissinstans för regering och olika myndigheter och att anordna utbildningar och kurser.

Exempel på informations- och opinionsbildande arbete från området alkohol och narkotika är det arbete som IOGT-NTO bedrivit för att bidra till en minskad alkoholkonsumtion genom påverkansarbete riktat mot politiker på olika nivåer. Inom ramen för detta arbete har man bland annat genomfört en kampanj under folknkyrkerhetens vecka och man har engagerat medlemmarna för olika aktiviteter under valrörelsen 2014.

Inom utsatta barn och deras familjer arbetar BRIS för att stärka barns rättigheter och förbättra livsvillkor genom information, kommunikation och utbildning. Organisationen har utvecklat en verksamhet kallad ”Bris-informatörer i skolan”, vilket är ett volontäruppdrag som syftar till att förmedla kunskap till barn och unga på skolor runtom i Sverige.

Ett exempel på information och opinionsbildning från området motverka våld mot kvinnor är Kvinnors Nätverks radioprogram Kvinnors Röst som riktar sig till persisktalande personer. Programmet tar bland annat upp våld i hemmet, månggifte och kampen mot å ena sidan islamism och å andra sidan rasism. Organisationen driver också en webbsida med information, artiklar och programinslag från radioprogrammet.

Inom hälsofrämjande verksamhet arbetar Mind med att sprida kunskap om psykisk hälsa och hur denna kan främjas genom seminarier, konferenser, debattartiklar och genom utgivning av tidningen Psykisk Hälsa. Ett exempel på opinionsbildning från området stöd till efterlevande är Riksförbundet för Suicidprevention och Efterlevandestöds arbete för att skapa opinion för konkreta åtgärder för att minska antalet självmord.

Förebyggande och socialt stödjande arbete

Organisationernas redovisningar visar att samtliga 66 organisationer bedrivit förebyggande och socialt stödjande arbete. Av organisationerna har 62 av 66 stycken (94 procent) bedrivit arbete inom förebyggande och socialt stödjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning. Samtliga organisationer inom området utsatta barn och deras familjer uppger att de bedrivit förebyggande och socialt stödjande arbete i hög eller mycket hög utsträckning. Förebyggande och socialt stödjande arbete omfattar bland annat hjälp och stöd till människor i utsatta situationer genom telefonjourer, kamratstöd, lägerverksamhet, skyddade boenden och rådgivning.

Inom alkohol och narkotika arbetar länkorganisationerna med kamratstöd och medlemvård och LP-verksamheten verkar för att öka anhörigstödet till den som har förälder eller partner på behandlingshem, stödboende eller eftervård på LP-verksamheten.

Inom utsatta barn och deras familjer arbetar Anhöriga till sexuellt utnyttjade barn (ATSUB) med jourtelefonverksamhet och stödsamtal med utsatta ungdomar och med föräldrar. Även Hjälpkällan arbetar med stöd via jourtelefon och stödsamtal för att kunna erbjuda inledande stöd i samband med avhopp från slutna sekter.

Exempel från området motverka våld mot kvinnor är det arbete mot könsstämpning som bedrivs av Somali Women in Sweden (SWIS) via seminarier för somaliska kvinnor, familjeträffar och utbildning av personal inom

skolhälsovården. Organisationen har också en jourtelefon dit kvinnor som utsatts för våld kan ringa för att få stöd och hjälp. Terrafem har också en jourtelefon för våldsutsatta kvinnor och bedriver även en juristjour där våldsutsatta kvinnor kan få juridisk rådgivning.

På efterlevandeområdet har Vi Som Förlorat Barn (VSFB) startat flera samtalsgrupper runtom i landet som riktar sig till föräldrar som förlorat barn och även till syskon som förlorat syskon. Inom det hälsofrämjande området har Äldrekontakt fortsatt sitt socialt stödjande arbete med fikagrupper för äldre. Flera nya fikagrupper har dessutom startats under året

Hälsofrämjande verksamhet

Hälsofrämjande verksamhet tillkom i förordningen 2013 och är alltså ett relativt nytt område. Sammanlagt 62 av 66 organisationer uppger att de har bedrivit hälsofrämjande insatser. Socialstyrelsens genomgång visar att 39 av dessa organisationer (63 procent) har bedrivit hälsofrämjande verksamhet i hög eller mycket hög utsträckning. Samtliga organisationer inom området stöd till efterlevande uppger att de bedrivit verksamhet inom området i hög eller mycket hög utsträckning.

Hälsofrämjande verksamhet omfattar aktiviteter som gränsar till förebyggande och stödjande verksamhet samt information- och opinionsbildande arbete. Aktiviteterna kan också ha koppling till insatser som kommer organisationernas lokala eller samordnande arbete till del.

Inom området alkohol och narkotika kan Convictus arbete med hemlösa missbrukare nämnas. Man värnar målgruppens hälsa genom hälsoarbete, bland annat i form av rådgivning om kost och sjukdomar. Även KSAN:s arbete för alkohol och drogfri graviditet och amning och arbetet för att uppmärksamma flickors användning av läkemedel och för att förebygga ohälsa kan nämnas i sammanhanget.

Inom området utsatta barn och deras familjer kan arbetet mot kvinnlig könsstympning som bedrivs av RISK nämnas. Genom särskilda tjejkvällar ges unga flickor möjlighet att diskutera frågan på ett tryggt sätt. Exempel på hälsofrämjande verksamhet från området motverka våld mot kvinnor är RSCI:s arbete för att fler kvinnor som varit utsatta för sexuella övergrepp ska ges hjälp till självhjälp.

Inom det hälsofrämjande verksamhetsområdet har Hälsofrämjandet fortsatt sitt arbete med att utveckla en mer hälsosam skolmat. Exempel på denna typ av arbete inom stöd till efterlevande är Vi som mist någon mitt i livets (VIMIL) caféträffar.

Insatser inriktade mot lokalt och samordnande arbete

Samtliga organisationer uppger att de har arbetat med insatser som kommer deras lokala eller samordnande arbete till del. Sammanlagt 58 av 66 organisationer (88 procent) uppger att de har bedrivit denna typ av arbete i hög eller mycket hög utsträckning.

Denna typ av insatser handlar om olika typer av utbildningar och kurser och andra typer av stöd till de lokala delarna av organisationerna. Det kan också handla om organisationsstöd i form av att utveckla kansli och admini-

stration för att stärka organisationens verksamhet. Inom motverka våld mot kvinnor respektive stöd till efterlevande har alla organisationer utom en bedrivit verksamhet som kommer lokala eller samordnande insatser till del i hög eller mycket hög utsträckning.

Till denna typ av insatser hör Svenska Brukarföreningens arbete med utveckling och samordning. Bland annat arbetar man med att starta nya lokalföreningar och stöttar redan etablerade föreningar. Organisationen arbetar också löpande med interna utbildningar. Riks-Kris är en annan organisation inom alkohol och narkotika som har arbetat intensivt med denna typ av insatser. Under året har lokalavdelningarna stärkts via kompetensutveckling och administrativ och ekonomisk rådgivning för att stärka och stödja den lokala utvecklingen.

Inom utsatta barn och deras familjer har Tjejzonen en verksamhetschef anställd på 25 procent som ansvarar för administration, riskanalyser och uppföljningar av alla projekt och verksamheter som organisationen genomfört. Samhällets Styvbarns organisationssekreterare arbetar till stor del med medlemsvård och service för att möta lokalföreningars och enskilda medlemmars behov. Under 2014 har organisationen startat funktionsutbildningar där man fokuserar på en specifik funktion varje år. Under 2014 inriktades utbildningen på kassörsfunktionen i lokalföreningarna.

Exempel på denna typ av verksamhet från området motverka våld mot kvinnor är ROKS arbete för att skapa en effektiv central organisation för att kunna stödja medlemsjourerna på ett bra sätt. I detta arbete ingår bland annat att utveckla styrelse och kansli. ROKS arbetar också aktivt med utbildningar, konferenser, träffar för erfarenhetsutbyte och kartläggning av jourernas behov genom enkätundersökningar och statistisksamling för att de lokala jourerna ska kunna stödja kvinnor och deras barn på ett bra sätt genom. Man fortsätter implementera ROKS modell för kvalitetsstyrning av jourernas arbete via utbildning och stöd från styrelsens kontaktpersoner.

Inom efterlevandområdet kan nämnas SAMS arbete för att skapa en gemensam kompetensnivå för nyckelpersoner inom SAMS och dess medlemsorganisationer via intern utbildning. Inom hälsofrämjande verksamhet har Röda Korset arbetat för att skapa en nationell samordning och stöd till frivilligverksamheten genom rekrytering, utbildning och fortbildning av frivilliga. Organisationen arbetar också med stöd och handledning till frivilliga i de lokala rödakorskretsarna och man har också särskilda inspirationsträffar.

Uppföljning av egen verksamhet

Enligt 20 § förordningen ska Socialstyrelsen vart tredje år utlysa medel för att organisationer som har fått statsbidrag enligt förordningen ska följa upp de aktiviteter som statsbidraget har beviljats för. Uppföljningen ska särskilt avse aktiviteternas effekter i förhållande till de mål som bidraget beviljats för och förordningens syfte.

Eftersom 2014 är tredje året som förordningen är i kraft informerade Socialstyrelsen om att organisationerna kunde söka medel för uppföljning av den egna verksamheten i samband med att 2014 års statsbidrag utlystes sommaren 2013. Totalt fyra organisationer sökte sammanlagt 342 000 kronor för att följa upp den verksamhet de bedrivit under 2014. Efter bedömning av ansökningarna beviljade Socialstyrelsen en av organisationerna, Hela Människan, 172 000 kronor för att genomföra en särskild uppföljning.

Hela Människans uppföljning

Inledning

Organisationen Hela Människan är aktiv inom verksamhetsområdet alkohol och narkotika och bedriver en omfattande verksamhet som i huvudsak är inriktad mot förebyggande och socialt stödjande arbete även om informations- och opinionsbildande arbete samt hälsofrämjande verksamhet också är en del av verksamheten. Vidare arbetar organisationen med insatser som kommer dess lokala eller samordnande arbete till del i hög eller mycket hög utsträckning.

Huvudmålet för organisationens verksamhet är att minska missbruk, riskbruk och svårt social utsatthet i Sverige med 30 procent mellan 2010 och 2020. I detta ingår att förbättra situationen för människor i utsatta livssituationer och också att förbättra förutsättningarna för arbetet bland människor i missbruk och utsatta livssituationer. Organisationens huvudsakliga målgrupp är personer med missbruks- eller beroendeproblem och de som är i riskzonen för denna typ av problem. Hela Människan beviljades 4 912 560 kronor i statsbidrag för 2014. Organisationen består av olika trossamfund och räknar cirka 6,5 miljoner individer som medlemmar.

Uppföljning av kursen Leva – inte bara överleva

Hela Människan har genomfört en uppföljning av kursen Leva – inte bara överleva. Leva – inte bara överleva är namnet på en kurs och ett pedagogiskt handledningsmaterial som har utvecklats särskilt för Hela Människan. Den vänder sig till vuxna som har vuxit upp i dysfunktionella familjer som vill förstå och bearbeta de egna erfarenheterna för att kunna gå vidare i livet. Sedan 2011 utbildar Hela Människan gruppleddare som ska bedriva kurser utifrån handledningsmaterialet [2].

Uppföljningen genomfördes i samverkan med Nationellt kompetenscentrum Anhöriga (NkA). Syftet med uppföljningen var att undersöka hur de

genomförda kurserna fungerat och uppfattats av gruppleddare och kursdeltagare. Resultatet från uppföljningen var också tänkt att användas för eventuella förändringar av arbetssätt och upplägg. Vidare ska resultatet från uppföljningen användas som underlag för utformandet av ett frågeformulär som ska användas för utvärdering av framtida kurser.

Uppföljningen genomfördes i form av en kartläggning riktad till samtliga 193 personer som genomgått gruppleddarutbildning där de tillfrågades om de genomfört någon kurs/stödgrupp inom ramen för konceptet Leva – inte bara överleva. Kartläggningen visade att endast sju av de utbildade gruppleddarna hade genomfört någon kurs med deltagare som tillhörde målgruppen. Dessa sju gruppleddare ombads skicka in kontaktuppgifter på kursdeltagarna. Fyra gruppleddare återkom med kontaktuppgifter till kursdeltagare, och med utgångspunkt i dessa uppgifter intervjuades sammanlagt 13 kursdeltagare om sina erfarenheter av kursen. Vidare intervjuades fyra gruppleddare och en ”hjälpleddare” om sina erfarenheter av att leda kursen.

Såväl gruppleddare och kursdeltagare var positiva till kursen. Kursmaterialet ansågs vara väl genomarbetat med meningsfulla teman. Utifrån kursdeltagarnas berättelser framgår att kursen haft en mycket stor betydelse. För de flesta har den inneburit positiva förändringar när det gäller att se på sig själv och sina förutsättningar. Vissa moment i kursen har varit känslomässigt krävande, till exempel att prata om svåra minnen och upplevelser, men inga kursdeltagare har upplevt negativa konsekvenser av sitt deltagande.

Gruppleddarna har fått nya kunskaper och har utvecklat sig själva och sin gruppleddarroll. Samtidigt ställs stora krav på gruppleddaren som måste ha god kompetens när det gäller att bedriva denna form av kurs där sårbara personer deltar. God självkännedom och olika typer av självkännedom är mycket viktigt för gruppleddaren.

De allra flesta av intervjupersonerna ansåg att kursens mål och syften uppnåts på ett tillfredställande sätt. Kursdeltagarna gav kursen i genomsnitt 4,8 i betyg på en femgradig skala.

I Hela Människans uppföljningsrapport diskuteras också varför det är så få utbildade gruppleddare som har gett en kurs och också de problem som det stora bortfallet för med sig. Den första frågan borde vara möjlig att få svar på eftersom Hela Människan har tillgång till kontaktuppgifterna på samtliga personer som har gått gruppleddarutbildning. Det stora bortfallet när det gäller kursdeltagare som var villiga och lämpliga att delta i intervjuerna är också problematiskt. Det kan ju vara så att kurser som fungerade mindre bra och kursdeltagare som inte var nöjda med kursen inte finns med i materialet. Uppföljningsrapporten är mycket tydlig med dessa metodproblem och resultaten därför måste tolkas med viss försiktighet.

I rapporten diskuteras också de krav som ställs på gruppleddaren. Målgruppen för kursen är sårbar och utsatt varför det ställs större krav på gruppleddaren för en Leva – inte bara leva kurs jämfört med en kursledare för vilken kurs som helst. Gruppleddaren måste kunna hantera utlevelse av svåra känslor, kriser, självmordstankar och gruppdynamik. Gruppleddaren måste också kunna avgöra när en kursdeltagare har behov av mer behandlande insatser och kunna hänvisa till dem.

Idag finns inte några krav från Hela Människans sida på att gruppleddaren ska ha gruppleddarutbildning och god erfarenhet av att leda grupper även om det rekommenderas. Vidare behöver gruppleddaren få handledning under kursens gång. I uppföljningsrapporten framförs att rekommendationen om gruppleddarutbildning och god erfarenhet av att leda grupper bör göras om till ett krav. Vidare behöver gruppleddare ha erfarenhet av samtal med sårbara människor och god självkännetdom.

Med tanke på det positiva utfallet borde kursen kunna erbjudas till fler och i uppföljningsrapporten tas också upp hur detta ska kunna åstadkommas. Det handlar både om hur fler gruppleddare ska spurras till att genomföra kursen och om hur kursen ska kunna marknadsföras. I uppföljningsrapporten poängteras dock att de kurser som nu genomförts varit mycket väl organiserade och genomförda och att det är viktigt att Hela Människan fortsätter med sitt kvalitetssäkringsarbete och fortsätter att ställa krav på framtida gruppleddare.

I intervjuerna tillfrågades intervjupersonerna om de hade förslag på frågor som kan vara viktiga att ställa i kommande utvärderingar av kursen. Med utgångspunkt i intervjupersonernas svar och i den genomförda uppföljningens resultat har ett förslag på en utvärderingsenkät till framtida kursdeltagare formulerats. Enkäten ska kunna användas av Hela Människan för att följa arbetet med kurserna och också ligga till grund för statistik och dokumentation som kan fungera som underlag för den fortsatta utvecklingen av utbildningen av blivande gruppleddare och av kursen.

Inom ramen för den särskilda uppföljningen bjöds dessutom samtliga 193 personer som genomgått gruppleddarutbildningen in till en särskild inspirationsdag, bland annat för att kunna skapa ett nationellt nätverk. Sammanlagt 25 utbildade gruppleddare deltog på inspirationsdagen. Dagen ledde bland annat till att fler ville starta kurs/stödgrupp, och viktiga synpunkter på vad man bör tänka på när man startar en grupp ventilerades.

Socialstyrelsen ser positivt på att Hela Människan tagit initiativ till att följa upp sin egen verksamhet, inte minst eftersom kursen Leva – inte bara överleva har tagits fram särskilt för Hela Människans räkning. Det är också positivt att resultatet från uppföljningen har använts för att ta fram en särskild utvärderingsenkät till som ska användas vid framtida kurser.

Uppföljningen visar att kursen varit mycket uppskattad av såväl gruppleddare som kursdeltagare men Socialstyrelsen konstaterar att är det väldigt få av de utbildade gruppleddarna, knappt fyra procent, som lett en kurs. Socialstyrelsen anser att Hela Människan bör följa upp vad detta beror på.

Avslutande diskussion

Socialstyrelsens uppföljning visar att 41 procent av organisationerna har en sammanhängande mål- och resultatstyrning i hög utsträckning. Detta är en kraftig förbättring jämfört med 2013 års bidrag då endast 20 procent av organisationerna hade en god mål- och resultatstyrning. Socialstyrelsen anser att detta är en positiv utveckling. Samtidigt visar Socialstyrelsens uppföljning att mer än hälften av organisationerna fortfarande har en mål- och resultatstyrning som måste utvecklas. Många organisationer har fortsatt svårt att formulera mätbara mål och aktiviteter.

Organisationerna redogjorde för i hur stor utsträckning deras verksamhet varit inriktad mot informations- och opinionsbildande arbete samt förebyggande och socialt stödjande arbete. Organisationerna redogjorde också för i hur stor utsträckning de har arbetat med hälsofrämjande insatser och med insatser som har kommit deras lokala eller samordnande arbete till del. Majoriteten av organisationerna har varit aktiva inom mer än ett av dessa områden.

I förordningen finns även krav på att organisationerna ska uppge hur många medlemmar de har. Detta krav tillkom eftersom regeringen vill ha en bild av hur många personer som är aktiva i de organisationer som tilldelas statsbidrag enligt förordningen. Man ville också ha en bild av hur medlemsutvecklingen ser ut över tid. Detta krav har varit svårt att uppfylla för de organisationer som är paraplyorganisationer eller på något annat sätt organiserar organisationer som i sig är rikstäckande organisationer. Dessa organisationer kan vara mycket stora och exempelvis räknas Svenska Kyrkan som medlem varför antalet medlemmar kommer att vara flera miljoner individer. En uppgift om antal individer som är medlemmar i en sådan paraplyorganisation kommer därför att ha ett begränsat värde. Efter dialog med Socialdepartementet har Socialstyrelsen beslutat att dessa organisationer endast behöver uppge hur många organisationer de har som medlemmar.

Socialstyrelsen konstaterar att utvecklingen när det gäller att utveckla en god mål- och resultatstyrning går åt rätt håll och myndigheten kommer att fortsätta arbetet med att förbättra mål- och resultatstyrningen av bidraget.

Referenser

1. Användningen av statsbidraget till vissa organisationer inom det sociala området 2013. Stockholm: Socialstyrelsen; 2014
2. Winqvist, M. Uppföljning av kursen Leva inte bara överleva. Underlagsrapport. Stockholm; 2015

Bilaga 1. Fördelning av medel

Tabell 11. Fördelning av medel per område och organisation (SEK).

Organisation	Beviljats
Alkohol och narkotika	33 847 816
Alna Sverige förening	266 097
Convictus	685 000
De Fria Sällskapen Länkarnas Samorganisation	332 621
Dianova	358 208
Förbundet Hassela Solidaritet	665 243
Hela Människan	4 912 560
IOGT-NTO	3 786 766
KSAN - Kvinnoorganisationernas samarbetsråd	1 893 383
LP-verksamheternas riksorganisation	1 791 038
Länkens kamratförbund	307 035
MHF-ungdom	102 345
Motorförarnas Hälnykterhetsförbund, MHF	3 588 217
Rainbow Sweden	562 898
RFHL, Riksförbundet för Rättigheter, Frigörelse, Hälsa och Likabehandling	2 504 383
Riksförbundet Föräldraföreningen mot Narkotika	1 228 140
Riksförbundet SMART	716 415
Riksförbundet ROMA Institutet	220 000
Riksförbundet Simon	1 535 175
RIKSKRIS, KRIS Riksförbund	1 688 693
Svenska Brukarföreningen	767 588
Sveriges Blåbandsförbund	818 760
Sällskapen Länkarnas Riksförbund	921 105
Unga KRIS-förbundet	307 035
Ungdomens nykterhetsförbund, UNF	818 760
Verdandi	3 070 351
Utsatta barn och deras familjer	11 437 055
Anhöriga till Sexuellt Utnyttjade barn, ATSUB	486 139
BRIS, Barnens Rätt i Samhället	2 251 591
Bryggan	716 415
ECPAT Sverige	1 407 244
Familjevårdens Centralorganisation, FACO	127 931
FAS-föreningen	307 035
Hjälpkällan	102 345
IOGT-NTO:s Juniorförbund, Junis	511 725
Maskrosbarn	614 070
Riksförbundet Frivilliga samhällsarbetare, RFS	332 621
Riksförbundet för samhällets styvbarn	307 035
Riksförbundet Insolvens	307 035
Riksöreningen Stoppa Kvinnlig Könstymning, RISK	409 380
Rädda Barnens Riksförbund	562 898
Sveriges Makalösa Föräldrar	1 842 210
Sveriges Romska Ungdomsdelegation, SRUD	102 345
Tjejzonen	818 760
TRIS – tjejers rätt i samhället	230 276

Motverka våld mot kvinnor	42 520 229
Brottsofferjourenas Riksförbund, BOJ	1 007 035
Kvinnors Nätverk	184 221
Mottagningen mot våld i nära relationer, MVU	562 898
Män för Jämställdhet	1 001 491
Riksföreningen Stödcentrum mot incest och andra sexuella övergrepp, RSCI	300 000
Riskriscentrum	235 394
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS	18 665 110
Slagfärdiga	179 104
Somali Women in Sweden, SWIS	255 863
Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund, SKR*	18 665 110
Terrafem	1 484 003
Hälsofrämjande verksamhet	1 530 000
Mind	350 000
Riksförbundet Hälsofrämjandet	300 000
Roma International	230 000
Svenska Röda Korset	450 000
Äldrekontakt	200 000
Stöd till efterlevande	1 920 000
Riksförbundet för Änkor och Änkemän	110 000
SAMS – Samarbeta för Människor i Sorg	1 000 000
Spädbarnsfonden	50 000
Vi som förlorat barn	110 000
VIMIL – Vi som mist någon mitt i livet	100 000
Ej hänfört på huvudområde	
Forum för socialt arbete	2 046 900
Totalt	93 302 000

*Numera Unizon

Bilaga 2. Ekonomisk redovisning

Anslagssumman för 2014 var totalt 93 476 000 kronor. Statsbidraget fick användas mellan 1 januari 2014 och 31 december 2014. Av dessa medel avsåg 66 626 000 kronor områdena alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer och motverka våld mot kvinnor. Vidare avsåg 23 400 000 kronor enbart området motverka våld mot kvinnor. Till områdena stöd till efterlevande och hälsofrämjande verksamhet anslogs 3 450 000 kronor (tabell 12).

Tabell 12. Anslag till statsbidraget 2014

Utgiftsområde	Belopp SEK
Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg. 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m	66 626 000
Utgiftsområde 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg. 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	3 450 000
Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet 1:3	23 400 000
Summa	93 476 000

År 2014 kunde organisationerna dessutom söka medel för att genomföra en uppföljning av den egna verksamheten. En organisation beviljades 172 000 kronor för att genomföra en sådan utvärdering. Dessa medel togs från anslaget till statsbidraget vilket innebär att 93 304 000 kronor återstod att fördela till de 66 organisationer som beviljades statsbidrag för 2014. En organisation tilldelades av misstag 2 000 kronor för mycket vid fördelningen av bidraget och fick därför betala tillbaka denna summa. Detta gör att den slutliga utbetalningen av statsbidraget till verksamhetsområdet uppgick till 93 302 000 kronor.

Av organisationernas ekonomiska redovisningar framgick att fyra organisationer inte hade förbrukat hela statsbidraget. Med utgångspunkt i 17 §, punkt 3 i förordning (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer har Socialstyrelsen begärt att dessa medel betalas tillbaka. Icke förbrukat statsbidrag uppgick enligt organisationernas redovisningar till 116 646 kronor. Det innebär att 99,9 procent av statsbidraget har förbrukats (tabell 13).

Tabell 13. Utbetalat och icke förbrukat statsbidrag 2014

Utbetalat statsbidrag	Icke förbrukat statsbidrag	Procentuell förbrukning statsbidrag
93 302 000 kr	116 646 kr	99,9 %

Socialstyrelsen bad organisationerna att specificera hur stor del av statsbidraget som gått till administrativa kostnader för att få en bild av hur mycket av statsbidraget som går till administration av organisationernas verksamhet. Som administrativa kostnader räknas telefoni, porto, kontorsmaterial, försäk-

ringar, bankkostnader och redovisningstjänster. Socialstyrelsens sammanställning visar att 5,8 procent av statsbidraget har använts till administrativa kostnader (tabell 14). Det är en minskning med två procent jämfört med året innan. Det är endast tre organisationer som har använt mer än 20 procent av statsbidraget till administration.

Tabell 14. Andel administrativa kostnader hos organisationerna. Procent

Förbrukat statsbidrag	Varav kostnad för administration	Andel kostnad administration
93 185 354 kr	5 401 989 kr	5,8 %

Bilaga 3. Medlemsutveckling

Tabell 15. Organisationer med upp till 500 medlemmar 2014

Organisation	Antal medlemmar jan. 2014	Antal medlemmar dec. 2014
Dianova	17	7
Rikskriscentrum	29	29
Mottagningen mot våld i nära relationer, MVU	30	30
Riksföreningen stoppa kvinnlig könsstympning, RISK	31	39
Slagfärdiga	78	42
Riksförbundet Insolvens	139	122
Terrafem	110	130
FAS-föreningen	123	138
Kvinnors Nätverk	188	140
Convictus	155	175
Maskrosbarn	145	176
Tjejzonen	200	231
Riksföreningen stödcen- trummot incest och andra sexuella övergrepp, RSCI	282	282
Anhöriga till sexuellt utnyttjade barn, ATSUB	284	297
TRIS-Tjejers rätt i samhället	250	310
Somali Women in Sweden, SWIS	350	350
Familjevårdens centralor- ganisation, FACO	367	393
Män för jämställdhet	458	425
Vimil-Vi som mist någon mitt i livet	361	427
Förbundet Hassela Solidari- tet	429	476
Äldrekontakt	460	500
Svenska Brukarföreningen	1 926	500

Tabell 16. Organisationer med 501 – 5 000 medlemmar 2014

Organisation	Antal medlemmar jan. 2014	Antal medlemmar dec. 2014
Riksförbundet Simon	567	619
Sveriges Romska Ungdoms- delegation, SRUD	858	Uppgift saknas
Riksförbundet samhällets styvbarn	1 114	850
Ecpat Sverige	860	888
Riksförbundet för änkor och änkemän	1 057	907
Sveriges Makalösa föräldrar	1 082	915
Riksförbundet för suicidpre- vention och efterlevande- stöd, SPES	954	972
Unga KRIS-förbundet	1 111	1 078
Bryggan (Buff Sverige)	1 000	1 254

Hjälpkällan	1 234	1 286
Vi som förlorat barn	1 145	1 293
Riksförbundet för Rättigheter, Frigörelse, Hälsa och Likabehandling, RFHL	1 497	1 525
MHF-Ungdom	2 270	1 677
De Fria Sällskapen Länkar-nas Samorganisation	1 764	1 825
Riksförbundet Hälsofräm-jandet	1 870	1 865
Mind-föreningen psykisk hälsa	1 997	1 966
Spädbarnsfonden	3 000	3 000
Riksförbundet Föräldraföre-ingen mot narkotika, FMN	3 363	3 246
Länkens kamratförbund	3 500	3 500
Rikskris, KRIS riksförbund	3 460	3 509
Sveriges blåbandsförbund	4 059	3 698
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS	5 164	4 389

Tabell 17. Organisationer med 5 001 – 15 000 medlemmar 2014

Organisation	Antal medlemmar jan. 2014	Antal medlemmar dec. 2014
Roma International	5 023	5 023
BRIS, Barnens rätt i samhället	5 860	5 260
Sveriges Kvinno- och tjejjourers riksförbund, SKR (numera Unizon)	5 500	5 824
Ungdomens nykterhetsför-bund, UNF	7 277	6 301
Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, RFS	6 890	6 480
Riksförbundet Roma Institutet	7 033	7 033
Brottsofferjourenas riksförbund, BOJ	7 837	7 476
Verdandi	8 658	8 479
Sällskapens Länkarnas Riksförbund	9 092	9 134
IOGT-NTOs juniorförbund, Junis	12 679	12 049

Tabell 18. Organisationer med fler än 15 000 medlemmar 2014

Organisation	Antal medlemmar jan. 2014	Antal medlemmar dec. 2014
Motorförarnas helnykterhets-förbund, MHF	20 969	19 093
IOGT-NTO	28 918	30 807
Riksförbundet SMART	40 000	40 000
Rädda Barnens Riksförbund	75 851	75 955
LP-verksamhetens Riksorga-nisation	82 049	81 000
Svenska Röda Korset	124 367	126 000
Alna Sverige Förening	300 000	300 000